

УДК 316.772+378.147

Тетяна БІРЮКОВА,
старший викладач кафедри
документознавства та інформаційної діяльності
Одеського національного політехнічного
університету

МІЖІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ІНТЕРАКЦІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ КОМУНІКАЦІЇ: ДОКУМЕНТНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ІНСТИТУТИ ТА ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

Аналізуються особливості взаємодії і взаємовпливу документно-комунікаційних інститутів в соціальній комунікації. Надаються приклади використання інноваційного інформаційного середовища у навчальному процесі кафедри ДІД ОНПУ.

Ключові слова: документно-комунікаційні інститути, соціальна комунікація, бібліотека.

Анализируются особенности взаимодействия и взаимовлияния документно-коммуникационных институтов в социальной коммуникации. Приводятся примеры использования инновационной информационной среды в учебном процессе кафедры ДИД ОНПУ.

Ключевые слова: документно-коммуникационные институты, социальная коммуникация, библиотека.

The features of interaction and mutual document-communication institutions in social communication. Provides examples of innovative information environment in the educational process of the DID activities the ONPU.

Key words: document-communication institutions social communication, library.

Сучасне українське суспільство здійснює активне входження до світового інформаційного простору. Основою успішної інтеграції може бути лише розуміння необхідності приведення інформаційно-технологічного рівня комунікаційних процесів у відповідність до міжнародних вимог та стандартів, модернізації інформаційної сфери діяльності, міжінституціональної інтеракції, підготовки фахівців, спроможних до впровадження інновацій у системі соціальних комунікацій.

Академік В. В. Різун стверджує, що «під соціальними комунікаціями необхідно розуміти таку систему суспільної взаємодії, яка включає визначені шляхи, способи, засоби, принципи встановлення і підтримання контактів на основі професійно-технологічної

діяльності, що спрямована на розробку, провадження, організацію, удосконалення, модернізацію відносин у суспільстві, які складаються між різними соціальними інститутами, де, з одного боку, у ролі ініціаторів спілкування найчастіше виступають соціально-комунікаційні інститути, служби, а з іншого – організовані спільноти (соціум, соціальні групи) як повноправні учасники соціальної взаємодії» [1]. У цьому визначенні термін вживається у множині, тому, на наш погляд, необхідно навести деякі уточнення: «комунікація» – це процес, який може відбуватися між двома або більше комунікантами одноразово, або на постійній основі, а «комунікації» – це стійка налагоджена взаємодія з наявністю усталених комунікаційних каналів.

А.В. Соколов, досліджуючи соціальну комунікацію, наголошує на наявності стійкого взаємозв'язку культура – соціальна комунікація. Він зауважує, що за різними концепціями, культура вважається вмістилищем соціальної комунікації або її елементом. Але, незважаючи на наявну суперечливість у поглядах науковців, А. В. Соколов відмічає, що існують безперечні зони їхнього збігу – сфера культурної спадщини або соціальна пам'ять, а також сфера розповсюдження, обміну, споживання і засвоєння культурних цінностей (<http://bugabooks.com/> teoriya-socialnoj-kommunikacii).

Головними носіями соціальної пам'яті є документи. Вони створюються, зберігаються, розповсюджуються соціальними інститутами, призначеними сприяти засвоєнню культурних цінностей. У першу чергу, це інститути документної комунікації – архів, бібліотека, бібліографія, журналістика, видавництво, книготоргівля, інформаційна аналітика. Документно-комунікаційні інститути функціонують як системи «забезпечення взаємодії людини із зовнішнім середовищем», та існують у вигляді «специфічного середовища професійної, наукової, навчальної та іншої її активності, в якій вона досягає свідомо поставленої мети, що формується внаслідок виникнення потреб у документах» [2].

Виконуючи свої функції, документно-комунікаційні інститути вступають у взаємодію зі споживачами документної (інформаційної) продукції і послуг. Взаємодія та взаємовплив виникає і на міжінституціональному рівні.

Міжінституціональна інтеракція в соціальній комунікації відбувається, як мінімум, у трьох площинах: 1) науковій; 2) технологічній; 3) освітній. На науковому рівні – це діалог у форматі конференцій, семінарів, на сторінках міжнаукових видань, результатом якого є інтеграційні процеси та створення спільного теоретичного доробка. На технологічному рівні – спільне використання стандартів та інших нормативних документів, застосування відповідного програмного забезпечення, створення інформаційних баз і порталів. На освітньому – поява необхідності вивчення суміжних наукових дисциплін з метою більш досконалого оволодіння знаннями та навичками, необхідними для спеціаліста документно-інформаційної сфери діяльності.

Підготовка фахівців, які навчаються за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність», передбачає засвоєння студентами дисциплін документно-інформаційного та інформаційно-комунікативного циклів. Для закріплення знань, відточування практичних навичок реальною допомогою викладачеві є можливість роботи зі студентами безпосередньо в середовищі виробництва та надання інформації. У всі часи, найбільш придатним для здійснення освітніх намірів інформаційно-комунікаційним середовищем є бібліотека, як перша документно-комунікаційна структура, як заклад культури, як соціальний інститут, до функцій якого, входить освітня і виховна. Історичні зв'язки бібліотечного і освітнього соціальних інститутів були вже описані нами раніше [3]. А зараз, на прикладі бібліотеки, проаналізуємо інтеракцію між інститутами документної комунікації та її проекцію, яка відображається у ході практичного засвоєння необхідних навичок і набуття професійної компетенції студентів, що навчаються за спеціальністю «Документознавство та інформаційна діяльність».

1. Бібліотека – журналістика. Здійснюється надання необхідної інформації на замовлення, підготовка тематичних блоків за актуальною тематикою, складання прес-релізів за проведеними масовими та груповими інформаційними заходами. Для споживача – висвітлення засобами масової інформації роботи сучасної бібліотеки – інновацій, послуг, нових надходжень, інформаційних заходів з відомими особами. Чим ми займаємось у ході практичних занять: створюємо відповідну документацію: прес-релізи для ЗМІ, розробляємо програми, плани заходів, оголошення, запрошення, складаємо інформаційні повідомлення.

2. Бібліотека – інформаційна аналітика. Пошук тематики, клієнтури, аудиторії для соціопитувань, надання кваліфікованого персоналу та приміщень. Для споживача – підготовка інформаційно-аналітичних досьє за необхідною тематикою, надання інформації в Інтернет-блогах бібліотечних відділів. Чим ми займаємось у ході практичних занять: здійснюємо пошук актуальної тематики для споживача, проводимо усні опитування, інтерв'ювання, анкетування з використання соцмереж, польові досліджен-

ня, спостереження, обробку результатів та доведення до споживача. Приклад: Соцопитування «Что думают о книге современные читатели?» (<http://kraevedodessa.blogspot>.)

3. Бібліотека – видавництво. Пошук авторів, створення сприятливих, комфортних умов для роботи у бібліотеці, пошук спонсорів для молодих авторів. Для споживача - налагодження комунікації видавництво-автор-читач. Чим ми займаємось: клубна робота. Приклад: студентський клуб «Літературний сад» (популяризація творів молодих авторів, співпраця з видавництвом «Лілія» м. Хмельницький – збірка «Листи до Миколая»).

4. Бібліотека – книготоргівля. Рекламування книжкової продукції на спеціалізованих форумах і блогах, організація заходів з місцевими книгарнями, надання місця для продажу книг на території бібліотеки. Для споживача – можливість отримати інформацію про місцеві книгарні, друковані каталоги книг, купівля книг під час проведення спільних інформаційних заходів, з розкладок у відведених місцях бібліотеки. Чим ми займаємось у ході практичних занять: приймаємо участь у книжкових форумах. Розробляємо дизайн книжкової продукції. Приклад: дизайн обкладинки навчального посібника авторів В. Г. Спрінсяна та Т. Л. Бірюкової «Ресурси та технології інформаційного менеджменту». Розробляємо та проводимо інформаційні заходи щодо популяризації книжок, національних традицій та розвитку культури читання. Приклади: інформаційні заходи як практична частина модульного контролю («Наше маленьке ОДЕСЬКЕ ВЕСІЛЛЯ» hsf.opu.ua/ukr/news/684), буктрейлери:

5. Бібліотека - архів – створення мультимедійного репозиторію. Для споживача – можливість отримання необхідної інформації із періодичних видань Одеси та області не виходячи з дому. Пошук за автором, назвою друкованого (електронного) видання, необхідною тематикою, періодом виходу в світ. Чим ми займаємось у ході практичних занять: складаємо бібліографічні бази даних з метою закріплення навичок

бібліографічного опису та згортання інформації, отримуємо можливість реальної роботи зі спеціалізованим програмним забезпеченням.

Увесь зазначений вище спектр професійно-ділових навичок студенти отримують завдяки співпраці кафедри з Одеською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. М. Грушевського. Розвитку професійної компетенції сприяє і творчоділова гра, яка слугує активації мислення. Але, тільки завдяки повному зануренню у процес виробництва інформаційної продукції та послуг, у майбутніх фахівців відбувається дійсне закріплення знань і навичок, отриманих у ході вивчення дисциплін «Інформаційні ресурси», «Інформаційно-бібліографічні технології», «Інформаційний менеджмент», інших дисциплін документно-аналітичного та інформаційно-комунікативного напрямків, що викладаються кафедрою документознавства та інформаційної діяльності ОНПУ.

Отже, можна визначити, що інтеракція документно-комунікаційних інститутів підвищує ефективність системи соціальних комунікацій взагалі, а створення умов для розвитку професійної компетенції майбутніх фахівців за методикою безпосереднього включення у документно-аналітичну та інформаційно-комунікаційну діяльність підтверджує наявність рис навчально-науково-виробничого комплексу у взаємодії «бібліотека-кафедра».

ЛІТЕРАТУРА

1. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій / В. В. Різун // Світ соціальних комунікацій . – 2011 . – Т. 1 . – С. 7.
2. Бірюкова Т. Л. Методологічні підходи до дослідження функцій документно-комунікаційних інститутів / Т. Л. Бірюкова // Вісник Кн. палати України . – 2013 . – № 8. – С.31–34.
3. Бірюкова Т. Л. Культура та освіта крізь історичну призму: взаємодія бібліотек і освітніх закладів / Т. Л. Бірюкова // Рідна школа . – 2007 . – №1 . – С.72–75.